

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT POLITYKI RODZINNEJ

*ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 529 06 60, fax +48 22 529 06 61
www.mrpips.gov.pl; E-Mail: info@mrpips.gov.pl*

Warszawa, dnia   sierpnia 2018 r.

DSR.IV.821.951.2018.ES

Odpowiadając na petycję złożoną w dniu 10 maja 2018 r., dotyczącą wsparcia dla opiekunów osób niepełnosprawnych i ich rodzin, uprzejmie informuję;

Realizacja postulatów dotyczących zwiększenia wsparcia materialnego opiekunów osób niepełnosprawnych i ich rodzin, w tym dotyczących warunków przyznawania świadczeń opiekuńczych dla opiekunów osób niepełnosprawnych, jest priorytetem rządu.

Aby jednak postulaty te mogły zostać zrealizowane niezbędne jest podjęcie działań w zakresie reformy systemu orzecznictwa o niepełnosprawności w Polsce. W tym celu, w dniu 2 lutego 2017 r., zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów, został powołany Międzyresortowy Zespół do spraw Opracowania Systemu Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy, pod przewodnictwem Prezes ZUS.

Zespół, po zakończeniu prac, przedstawi założenia nowelizacji przepisów dotyczących orzekania o niepełnosprawności oraz orzekania o niesamodzielności. Zakończenie prac nad reformą orzecznictwa w Polsce pozwoli na stworzenie kompleksowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych.

System wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin, oprócz istniejących, rozbudowywanych rozwiązań, będzie się opierał na trzech filarach. Pierwszy z nich to solidarnościowy fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych. Drugi filar to pakiet społecznej odpowiedzialności, a trzeci – program „Dostępność+”.

Fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych będzie zasilany z dwóch źródeł – z części składki odprowadzanej od wynagrodzeń na Fundusz Pracy oraz daniny solidarnościowej. Szacuje się, że Fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych zasilany będzie kwotą ok. 2 mld zł rocznie. Hierarchia ważności celów, na które będą przeznaczane pieniądze z solidarnościowego funduszu wsparcia, będzie skonsultowana z reprezentacją środowisk osób niepełnosprawnych.

Ponadto, mając na uwadze trudną bieżącą sytuację osób niepełnosprawnych, rząd Prawa i Sprawiedliwości, w ostatnim czasie podjął następujące działania poprawiające sytuację osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów:

- 1) podniesienie od dnia 1 czerwca br. wysokości renty socjalnej do wysokości minimalnej emerytury. Ta podwyżka wraz bezprecedensowym podwyższeniem renty w 2017 r. i 2018 r. oznacza, że wysokość renty w okresie rządów PIS wzrosła o ok. 40%;
- 2) przyjęcie ustawy o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności. Wprowadza ona szczególne uprawnienia w dostępie do świadczeń opieki zdrowotnej, usług farmaceutycznych oraz wyrobów medycznych dla osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Rozwiązania te zagwarantują niepełnosprawnym co najmniej 520 zł miesięcznych oszczędności z tytułu wydatków na wyroby medyczne i rehabilitację;

- 3) przyjęcie ustawy wprowadzającej II etap programu „Za życiem”. Wprowadza ona:
- a) możliwość powrotu osób niepełnosprawnych do WTZ,
  - b) usługi wspierające i rehabilitacyjne w ramach zajęć klubowych w warsztatach terapii zajęciowej,
  - c) dłuższy zasiłek opiekuńczy,
  - d) udogodnienia dla niepełnosprawnych pracowników,
  - e) wyłączenie kwoty zasiłku pielęgnacyjnego z dochodów osoby niepełnosprawnej, pozostającej na utrzymaniu podatnika przy obliczaniu ulgi rehabilitacyjnej w podatku dochodowym od osób fizycznych,
  - f) rezygnację z kwotowego progu dochodowego przy uldze rehabilitacyjnej. Na uwagę zasługuje też rezygnacja z kwotowego określania maksymalnego progu dochodowego osób odliczających od swojego dochodu wydatki poniesione na cele rehabilitacyjne. W efekcie próg ten został zwiększony. W myśl nowych przepisów dochody osób niepełnosprawnych nie będą mogły przekroczyć dwunastokrotności kwoty renty socjalnej określonej w ustawie o rencie socjalnej w wysokości obowiązującej w grudniu danego roku podatkowego;
- 4) poprawa funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej poprzez zwiększenie wysokości dofinansowania:
- koszt rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie terapii zajęciowej zostanie zwiększony do wysokości 16 596 zł (od 1 lipca 2018 r.), a także w kolejnych latach: w roku 2019 r. dofinansowanie wyniesie 17 796 zł oraz w 2020 r. i w latach następnych - 18 996 zł,
  - rocznego pobytu jednego niepełnosprawnego pracownika w zakładzie aktywności zawodowej - do wysokości 22 000 zł;
- 5) podwyższenie zasiłku pielęgnacyjnego (obecnie 153 zł) do wysokości dodatku pielęgnacyjnego (215,84 zł). Przy czym zasiłek od 1 listopada 2018 r. wyniesie 184,42 zł (wzrost o 31,42 zł), natomiast od 1 listopada 2019 r. – 215,84 zł (wzrost o 31,42 zł). W sumie wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wzrośnie o 62,84 zł, tj. ok. 40%;
- 6) podwyższenie od 1 listopada 2018 r. specjalnego zasiłku opiekuńczego (obecnie 520 zł) o 100 zł, tj. ok. 20% (i tym samym także podstawy opłacania, ze środków budżetu państwa, składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne za opiekunów otrzymujących to świadczenie);
- 7) podwyższenie od 1 listopada 2018 r. zasiłku dla opiekuna (obecnie 520 zł) o 100 zł, tj. ok. 20% (i tym samym także podstawy opłacania, ze środków budżetu państwa, składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne za opiekunów otrzymujących to świadczenie).

Ponadto należy wskazać inne rodzaje świadczeń przyznawanych niepełnosprawnym członkom rodziny lub ich opiekunom na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy, tj.:

I. świadczenia pieniężne, w tym :

1. zasiłek stały,
2. zasiłek okresowy
3. celowy,
4. wynagrodzenie dla opiekuna z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

II. świadczenia niepieniężne, w tym w szczególności:

1. usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby,

2. usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia,
3. okresowy pobyt w rodzinnym domu pomocy, mieszkaniu chronionym lub w domu pomocy społecznej,
4. inne świadczenia (składki na ubezpieczenie społeczne za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny, praca socjalna, poradnictwo).

I. Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej 634 zł,
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kryterium dochodowego na osobę w rodzinie 514 zł,
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Do świadczeń pieniężnych zalicza się zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy oraz wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowanie opieki przyznane przez sąd.

1. Zasiłek stały.

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 604 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

2. Zasiłek okresowy

Zasiłek przyznawany jest osobom i rodzinom, w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Świadczenie to ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby, przy czym kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie,

- w przypadku rodziny do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny, przy czym ustawa o pomocy społecznej gwarantuje kwotę zasiłku okresowego na poziomie nie niższym niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie. Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

3. Zasiłek celowy

Zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opał, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły stratę w wyniku zdarzenia losowego, w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. Zasiłek przyznawany z takich przyczyn, może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany **specjalny zasiłek celowy** w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi. Może też być przyznany zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową. Rodzina może otrzymać również pomoc w formie pieniężnej lub rzeczowej na ekonomiczne usamodzielnienie - w formie jednorazowego zasiłku celowego lub nieoprocentowanej pożyczki. Warunki udzielenia i spłaty pożyczki oraz jej zabezpieczenie określa się w umowie z gminą.

4. Wynagrodzenie za sprawowanie opieki

Wynagrodzenie za sprawowanie opieki uregulowane jest w art. 162 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082) – który stanowi, że sąd opiekuńczy przyzna opiekunowi ustanowionemu wyrokiem sądu rodzinnego, za sprawowanie opieki na jego żądanie stosowne wynagrodzenie okresowe albo wynagrodzenie jednorazowe w dniu ustania opieki lub zwolnienia go od niej. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy opiekuna jest nieznaczny lub gdy sprawowanie opieki jest związane z pełnieniem funkcji rodziny zastępczej albo czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Wynagrodzenie pokrywa się z dochodów lub z majątku osoby, dla której opieka została ustanowiona, a jeżeli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie jest pokrywane ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej.

II. świadczenia niepieniężne

1. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługują osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymaga pomocy innych osób. Mogą być przyznane także osobie w rodzinie, która wymaga pomocy innych osób, jednak rodzina,

a także wspólnie nie zamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie są w stanie takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (sprzątanie, pranie, zakupy, sporządzanie posiłków), opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację, zapewnianie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są bezpłatne lub odpłatne w części lub w całości. Szczegółowe zasady odpłatności za usługi opiekuńcze ustalają władze gminy, w drodze uchwały. Wysokość opłat uzależniona jest przede wszystkim od dochodu osoby korzystającej z usług opiekuńczych oraz kosztu i liczby godzin świadczonych usług opiekuńczych. W przypadku szczególnej i trudnej sytuacji życiowej świadczeniobiorcy, istnieje możliwość odstąpienia od opłat za usługi. Usługi te są realizowane jako zadanie własne gminy i finansowane z budżetu gminy.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są usługami dostosowanymi do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, które są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyjątkiem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, są zadaniem własnym gminy. Szczegółowe zasady odpłatności za usługi opiekuńcze, a także możliwości zwolnienia z opłat w części lub całości ustalają władze gminy, w drodze uchwały. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są zadaniem zleconym gminie, finansowanym z budżetu państwa.

2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w ośrodkach wsparcia

Dzienną formą pomocy instytucjonalnej, w ramach której świadczone są różne usługi dostosowane do specyficznych potrzeb osób korzystających z tej formy pomocy, w tym usługi żywieniowe. Przy ośrodkach wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Działalność ośrodków wsparcia wspiera rodzinę w sprawowaniu funkcji opiekuńczych nad niepełnosprawnymi członkami rodzin, zapobiegając jednocześnie umieszczeniu ich w placówkach wsparcia całodobowego, wspiera także osoby samotne zapobiegając ich wykluczeniu z życia społecznego. Prowadzenie ośrodków wsparcia, z wyłączeniem ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jest zadaniem własnym gminy lub powiatu finansowanym z ich budżetu. Gmina lub powiat może zlecać prowadzenie takich jednostek innym podmiotom, o których mowa w art. 25 ustawy o pomocy społecznej.

Środowiskowy dom samopomocy

Środowiskowy dom samopomocy jest ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. ŚDS jest placówką okresowego dziennego lub całodobowego pobytu, w którym osoby mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz posiłek. Środowiskowy dom samopomocy oferuje indywidualne lub zespołowe treningi samoobsługi i treningi umiejętności społecznych, które służą nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Dla każdego uczestnika ustalany jest indywidualny plan postępowania wspierająco – aktywizującego, który uzgadniany jest z osobą lub jej opiekunem. Kadre stanowią m. in. psycholog, pedagog, pracownik socjalny, instruktor terapii

zajęciowej, asystent osoby niepełnosprawnej. Dopuszcza się zatrudnienie pracowników realizujących świadczenia zdrowotne, w szczególności rehabilitacyjne, jeśli potrzeby uczestników wskazują konieczność codziennego świadczenia tych usług.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej rozszerza i planuje nadal poszerzać dostępność usług w środowiskowych domach samopomocy poprzez rozwój sieci tych ośrodków wsparcia. Priorytetowym działaniem tutejszego resortu jest likwidacja tzw. „białych plam” czyli miejsc na terenie kraju, w których nie funkcjonują jeszcze tego typu jednostki.

Nie można zgodzić się z opinią, że środowiskowe domy samopomocy są „przechowalniami”. W sytuacji zastrzeżeń do realizacji planu wspierająco-aktywizującego należy je zgłosić do właściwego wojewody, jako organu kontrolującego te jednostki.

Dodać należy, że 15 maja 2018 r. Rada Ministrów przyjęła propozycje weryfikacji kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń z pomocy społecznej, przedłożone przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Rząd zaproponował, aby **od 1 października 2018 r. podwyższone zostały kryteria dochodowe w pomocy społecznej:** dla osoby samotnie gospodarującej do 701 zł (obecnie 634 zł, co oznacza wzrost o 67 zł, czyli o ok. 11 %), dla osoby w rodzinie do 528 zł (obecnie 514 zł, co oznacza wzrost o 14 zł, czyli o ok. 3 %). Oznacza to, że w roku 2019 zwiększy się także kwota dotacji na 1 uczestnika śds, co może wpłynąć także na rozszerzenie usług w tych jednostkach

3. Okresowy pobyt w domu pomocy społecznej

W sytuacji, kiedy rodzina z różnych powodów nie może się opiekować swoim niepełnosprawnym członkiem rodziny i nikt nie może ich w tej opiece zastąpić, wówczas osoba niepełnosprawna może zostać skierowana do rodzinnego domu pomocy, mieszkania chronionego lub do domu pomocy społecznej (np. pobyt rodzica/opiekuna w szpitalu).

4. Inne świadczenia niepieniężne

Praca socjalna i poradnictwo

Bez względu na posiadany dochód, w ramach świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej oferowana jest praca socjalna, a ponadto prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, dla osób i rodzin, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych lub potrzebują wsparcia.

Praca socjalna jest jedną z najważniejszych i najskuteczniejszych metod wspierania osób i rodzin wymagających pomocy, rozumianą jako działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny będący pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych przez tę osobę i pracownika socjalnego działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Ponadto wspomnieć należy o Uchwale Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin

w zakresie dożywiania „**Pomoc państwa w zakresie dożywiania**” na lata 2014-2020 (M.P. z 2015 r. poz. 821).

Działania realizowane w ramach programu dotyczą pomocy żywnościowej dla osób wymagających takiej pomocy. Skierowane są, oprócz dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, także do uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji z różnych powodów, które wymienione zostały w art.7 ustawy o pomocy społecznej, w szczególności do osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych.

W ramach programu osoby mogą otrzymywać posiłek, świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności albo świadczenie rzeczowe w postaci produktów żywnościowych. Pomoc w zakresie dożywiania jest udzielana przy podwyższonych do 150 % kryteriach dochodowych określonych w ustawie o pomocy społecznej. Osoba samotnie gospodarująca może więc ubiegać się o pomoc w ramach programu, jeżeli jej dochód nie przekracza kwoty 951 zł, natomiast dochód na osobę w rodzinie nie może przekraczać kwoty 771 zł. W uzasadnionych przypadkach może być zapewniony także dowóz posiłków. Organizację dowozu zapewnia gmina, na terenie której realizowany jest program.

Poprzez działania programowe gminy uzyskują wsparcie w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Program ma przyczynić się do: długofalowego działania w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia; upowszechniania zdrowego stylu żywienia; poprawę poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach; rozwój w gminach bazy żywnościowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Osoby niepełnosprawne mogą również skorzystać z **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (POPŻ)** Celem Programu jest udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków. Pomoc mogą otrzymywać osoby/rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i uzyskujące dochód nieprzekraczający:

- 1 268 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej, czyli dochód nieprzekraczający 200% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 634 zł),

- 1 028 zł w przypadku osoby w rodzinie, czyli dochód nieprzekraczający 200% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 514 zł).

Osoby potrzebujące otrzymują artykuły: warzywne i owocowe, skrobiowe, mleczne, mięsne, a także cukier i olej – obecnie łącznie 21 produktów. Osoby potrzebujące mogą także skorzystać z bezpłatnych szkoleń lub warsztatów dotyczących m.in. przygotowywania posiłków, dietyki oraz zdrowego odżywiania, sprawnego zarządzania budżetem domowym, zapobiegania marnowaniu żywności w celu zwiększenia samodzielności i włączenia społecznego.

Świadczenia pieniężne przysługujące na podstawie odrębnych ustaw

Osoby niepełnosprawne mogą korzystać także z innych świadczeń pieniężnych przyznawanych na podstawie odrębnych ustaw pod warunkiem spełnienia przesłanek w nim określonych:

a/ renta socjalna na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 982, z późn. zm.);

b/ dodatek mieszkaniowy (ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r., poz. 180);

c/ dodatki energetyczne na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r., poz. 220, z późn. zm.).

Odnosząc się do postulatu ujednoczenia orzecznictwa lekarskiego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, należy wskazać, że zasady orzekania o niezdolności do pracy zostały uregulowane w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną”. Ustanowione w tej ustawie regulacje dotyczące orzekania o niezdolności do pracy znajdują zastosowania wobec ogółu ubezpieczonych, ubiegających się o określone świadczenia rentowe.

Pojęcie niezdolności do pracy oraz kryteria oceny stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy określają przepisy zawarte w rozdziale 3 ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 12 tej ustawy za niezdolną do pracy uznaje się osobę, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. W przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych orzeka się niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Przy ocenie stopnia niezdolności do pracy, jej przewidywanego okresu oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy, uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak również możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. W związku z powyższym lekarz orzecznik lub komisja lekarska wydają orzeczenia o częściowej niezdolności do pracy, całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy emerytalnej oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustalenia innych istotnych elementów (np. daty powstania niezdolności do pracy, trwałości lub przewidywanego okresu jej trwania, celowości przekwalifikowania zawodowego) dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej Zakładu w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia.

Stosowne orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej Zakładu stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie przyznania świadczenia, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy. Decyzję w sprawie świadczenia podejmuje, na podstawie udokumentowanego wniosku, oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Odmowna decyzja organu rentowego daje osobie zainteresowanej podstawę do dochodzenia swoich praw w sądowym postępowaniu odwoławczym. Odwołanie od decyzji organu rentowego wnosi się za pośrednictwem tego organu do właściwego sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, w terminie i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

W myśl art. 14 ust. 4 ustawy emerytalnej nadzór nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy sprawuje Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zakres nadzoru obejmuje m.in. kontrolę prawidłowości i jednolitości stosowania zasad orzecznictwa o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie oraz prawo przekazania sprawy do rozpatrzenia przez komisję lekarską, jeżeli w wyniku kontroli zostanie stwierdzony brak zgodności orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ze stanem faktycznym lub zasadami orzecznictwa o niezdolności do pracy, jak również udzielanie lekarzom orzecznikom i komisjom lekarskim wytycznych w zakresie stosowania zasad orzecznictwa o niezdolności do pracy.

Szczegółowe zasady i tryb orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak również szczegółowe zasady organizacji orzekania o niezdolności do pracy, szczególne kwalifikacje zawodowe wymagane od lekarzy orzeczników i lekarzy wchodzących w skład komisji lekarskich oraz szczegółowe zasady sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy zostały uregulowane w przepisach rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz.U. Nr 273, poz. 2711).

Olgiert Podgórski
Dyrektor Departamentu Polityki Rodzinnej

/-podpisano cyfrowo/